

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПАРКІВ УКРАЇНИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ

***Анотація.** Проаналізовано сучасний стан розвитку інноваційної діяльності, особливості становлення та функціонування технологічних парків в Україні. Наведено стратегію розвитку технопарків за рахунок удосконалення нормативно-правового забезпечення, формування органічної системи управління, залучення інвесторів, забезпечення моніторингу інноваційної та інвестиційної діяльності. Наведено пропозиції щодо удосконалення організаційно-економічного механізму функціонування технологічних парків.*

Ключові слова: технопарки, інноваційні центри, інновація, інноваційна діяльність.

***Annotation.** The article is devoted to research and analyses current state of development of innovation activities and technoparks function in Ukraine. It generalises the strategy of technopark development using normative and legislative support, forming of a complete system of management, investors attracting, providing of innovation and investment activities monitoring. It points out the ways of improvement of organizational and economic mechanism of technoparks development in Ukraine.*

Keywords: technoparks, innovation centres, innovation, innovation activity.

Розвиток сучасного суспільства в значній мірі визначається наявністю й ефективністю інноваційних процесів, що протікають у ньому, що обумовлюють перетворення результатів науково-дослідних робіт у нові продукти, технології, послуги. Сьогодні у світі одним з найбільш ефективних механізмів реалізації такого перетворення є різні інноваційні структури і, насамперед, науково-технологічні парки.

Головне завдання цих інноваційних структур – сприяти розвитку високих і надвисоких технологій. Сьогодні в найбільш розвинутих країнах світу існують і успішно функціонують сотні таких структур, і їхня кількість постійно збільшується.

В Україні перші технопарки з'явилися у 2000 році як структури, завданнями яких є об'єднання наукових досліджень, розробок нових технологій із впровадженням у виробництво і випуск конкурентноздатної на внутрішньому і зовнішньому ринках високотехнологічної продукції. Було визначено пріоритетні напрямки діяльності трьох перших українських технологічних парків, створених на базі найбільших науково-дослідних інститутів Національної академії наук України. В червні 2000 року було прийнято Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків «Напівпровідникові технології та матеріали, оптоелектроніка і сенсорна техніка», «Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона», «Інститут монокристалів». Протягом перших двох років діяльності українських технопарків було розроблено 53 інвестиційних та інноваційних проєктів, виконується – 27 проєктів. При цьому обсяги виробленої інноваційної продукції складають понад 100 млн. грн. Сума реінвестицій, спрямована на розвиток науково-технологічної діяльності учасників технопарків, наближається до 30 млн. грн. [1].

Станом на 2009 рік загальна чисельність технопарків в Україні становить шістнадцять, із яких зареєстровано 12: Інститут монокристалів (2000 р.), Інститут електрозварювання імені Є.О.Патона (2000 р.), Вуглемаш (2001 р.), Напівпровідники (2002 р.), Інститут технічної теплофізики (2002 р.), Укрінфотех (2002 р.), Київська політехніка (2003 р.), Інтелектуальні інформаційні технології (2003 р.), Текстиль (2007 р.), Агротехнопарк (2007 р.), Яворів (2007 р.), Машинобудівні технології (2008 р.). Ще 4 технопарки проходять процедуру реєстрації.

Короткий аналіз процесу становлення в Україні цих інноваційних структур засвідчує про зниження на сьогодні динаміки їх розвитку та функціонування, хоча практика роботи технопарків протягом останніх дев'яти років підтверджує їх доцільність та ефективність у активізації інноваційної діяльності.

Протягом 2009 року було зареєстровано 4 проєкти технопарків:

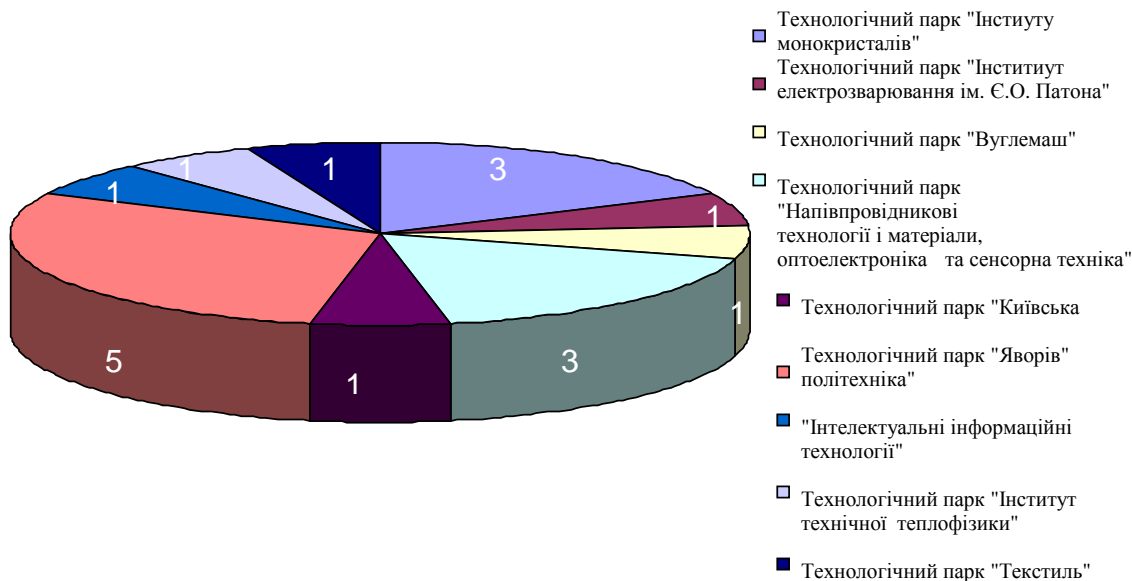
- “Розробка синергетичних агломерованих флюсів, технології їх виготовлення та організація промислового виробництва” (ВАТ “Запорізький завод зварювальних флюсів і скловиробів”, 14.05.09, технопарк “Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона”)

- “Розробка та впровадження у виробництво нових імпортозаміщуючих готових лікарських засобів” (ВАТ “ФАРМАК”, 18.05.09, технопарк “Інститут монокристалів”),

- “Створення та освоєння серійного виробництва газопаротурбінних установок “ВОДОЛІЙ” потужністю 4-25 МВт для виробництва механічної, електричної та теплової енергії” (ДП Науково-виробничий комплекс газотурбобудування “Зоря-Машпроєкт”, 27.05.09, технопарк “Київська політехніка”);

- “Розробка та впровадження новітніх технологій виробництва та обробки технічних тканин з наданням покращених фізико-механічних властивостей для подальшого виготовлення якісних гумотехнічних виробів” (ТОВ “Гуматекс”, 30.12.09, технопарк “Текстиль”).

Загалом на початок 2010 року 17 чинних свідоцтв проєктів технопарку, з них 5 зареєстровані в рамках технопарку “Київська політехніка”, по 3 – “Інститут монокристалів” та “Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка”, решта технопарків – по одному проєкту (див. рис.1) [2].

Рис.1 Розподіл за технопарками проектів, що мають чинні свідоцтва станом на 01.01.10

У рамках виконання інноваційних проектів технологічних парків з 2000 по 2009 рік обсяг реалізованої інноваційної продукції склав 12,17 млрд. грн. За 2009 рік загальний обсяг реалізованої інноваційної продукції дорівнює 341,717 млн. грн., що на 509,79 млн. гривень менше, у порівнянні з 2008 роком. Динаміка зменшення обсягів реалізованої інноваційної продукції відображає припинення державної підтримки технологічних парків (див. таблиця 1) [2].

Таблиця 1.

Динаміка обсягу реалізованої інноваційної продукції з 2002-2009 рік (тис. грн.)

2002 рік	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік
617877,90	1284483,23	1787450,47	2272888,75	2280191,50	2557168,32	851511,00	341 717,10

Платежі до державного бюджету України та державних цільових фондів від реалізації проектів технопарків склали 37,5 млн. гривень (за аналогічний період у 2008 році - 66,2 млн. гривень). А всього за час діяльності технопарків було перераховано до бюджетів та цільових фондів майже 1 млрд. грн. Проте слід зазначити, що з 2007 року в даному процесі спостерігається динаміка зменшення.

Витрати на НДДКР зросли втричі до 74 млн. гривень проти 23 млн. гривень у 2008 році [3].

Такі різкі зміни пов'язані з Законом України Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2005 рік" та деякими іншими законодавчими актами України де було повністю скасовано непряму державну підтримку технологічних парків у вигляді податкових пільг для виконавців проектів. Наслідком цього стало порушення виконання затверджених бізнес-планів інноваційних та інвестиційних проектів, втрати виконавцями інноваційних проектів можливості вчасно розраховуватись за придбане устаткування, виконані науково-дослідні та проектні роботи, втрати довіри зарубіжних та вітчизняних інвесторів до стабільності нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності, відмови від участі у фінансуванні інноваційних проектів, а також порушення прав та законних інтересів вітчизняних та зарубіжних суб'єктів підприємницької діяльності. Зберігаючи високі темпи виробництва та реалізації інноваційної продукції, технопарками протягом 2005 року не було розпочато виконання жодного інноваційного проекту [4].

З метою вирішення ситуації, що склалася Законом України від 12.01.2006 № 3333 "Про внесення змін до Закону України "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" та інших законів України було частково відновлено податкові та митні пільги для виконавців їх проектів

Не завжди чітке дотримання та виконання чинного законодавства, а також його часті зміни, призупинили стрімку динаміку розвитку та розбудови цієї інноваційної мережі в Україні. Як наслідок, протягом 2005-2007 років не було зареєстровано жодного проекту технологічного парку. Активізувати цей процес вдалося тільки наприкінці 2007 року з реєстрацією двох проектів. Відповідно часті зміни і нестабільність режиму інноваційної діяльності технопарків породжують невпевненість у можливості реалізації проектів рамках технопарків, що гальмує процес їх пошуку та відбору. Тому загальна кількість зареєстрованих проектів на сьогодні лише 17, що в 5 разів менше ніж це було в 2002 році [3].

Створення на території України технологічних парків сприяє стимулюванню інвестиційної активності, структурній перебудові економіки, її прискореному розвитку на основі високотехнологічних виробництв, відновленню взаємодії у ланцюзі “наука – виробництво”, підвищенню ефективності розвитку виробництва в країні, створенню нових робочих місць, особливо в регіонах з великим безробіттям, запуску інноваційного механізму для прискореного розвитку економіки країни. Розвиток технопарків може сприяти концентрації національного наукового потенціалу, переносу високих технологій і науково-технічних нововведень зі стану розробок у виробництво, сприяти комерціалізації науки, прискоренню науково-технічного прогресу, росту конкурентоспроможності української економіки та її продукції на світовому ринку, а також створенню програм стійкого розвитку, що враховують інтереси майбутніх поколінь з погляду соціальних, економічних і екологічних вимог.

Варто виділити основні переваги науково-технічних парків:

- інтеграція різних стадій інноваційного процесу;
- промисловість дістає швидкий доступ до нових розробок;
- скорочуються терміни впровадження та поширення нововведень (новинок);
- спрощується спосіб взаємодії між навчальними, науковими та промисловими розробниками науково-технічного прогресу;
- створюються умови та можливості для створення нових видів бізнесу, виробництва, відкриттів;
- виробництво отримує доступ до консультантів, лабораторій;
- студенти мають змогу здобувати не лише теоретичні, а й практичні знання [5].

Технопарк повинен стати спільним підприємством, у створенні якого беруть участь міжрегіональні, регіональні і місцеві органи влади і управління, підприємства промисловості, індивідуальні підприємці, фінансові інститути та інші. Кожен з них переслідує свою мету і сподівається одержати визначену вигоду від створеного. Для організації наукових центрів пропонуються:

- інтеграція інноваційного утворення і науки;
- перехід від адміністративного управління науково-технічною сферою до економічної координації та комерціалізації науково-технічної діяльності;
- формування багатоканальної системи фінансування (державне, комерційне, спонсорська допомога та фінансування за міжнародними програмами).

Наша держава поступово просувається на шляху інноваційного розвитку. І технопарки при цьому відіграють найважливішу роль, як піонерські структури, що дають можливості при недостатньому державному фінансуванні використовувати механізми цільового використання коштів, які одержують виконавці інноваційних проектів, для розвитку власних наукових баз за рахунок принципу реінвестування. Це є натеper єдиною можливістю підтримувати й примножувати як науково-технологічний потенціал, так і інноваційну діяльність.

Список використаних джерел

1. Урядовий портал: електронний ресурс: режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту: електронний ресурс: режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>
3. Державний комітет статистики України: електронний ресурс: режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Закону України “Про Державний бюджет України на 2005 рік” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, N 7-8, ст.162).
5. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 504 с.

УДК 339.7:9(045)

КОЛОСОВА В.П.,

Міністерство фінансів України,
директор Департаменту співробітництва
з міжнародними фінансовими організаціями, к.е.н.,

ЛІТКОВСЬКА В.І.,

Міністерство фінансів України,
заступник начальника управління співробітництва
з міжнародними фінансовими організаціями – начальник
відділу фінансування проектів Світового банку

МАКРОФІНАНСОВА ДОПОМОГА В РАМКАХ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Анотація. В статті розглянуто сутність макрофінансової допомоги Європейського Союзу, передумови її отримання. Значну увагу приділено складовій структурі Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом і Кредитної Угоди між Україною (як Позичальником) та Європейським Союзом (як Кредитором) та Національним банком України (як Агентом позичальника), а також етапам підготовки отримання макрофінансової допомоги.

Ключові слова: макрофінансова допомога, рахунок, транш, вибірка, кредитор, позичальник, ставка.